

Коношко Альона Володимирівна
студентка юридичного факультету
Науковий керівник – д.ю.н., доцент Грицай І.О
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЕТНІЧНИЙ ПРОФАЙЛІНГ

Пройшовши ряд революцій, повстань, встановлення прав і свобод людини, ліквідації обмежень, встановлення рівності людей за будь-якими ознаками, ми продовжуємо переживати дискримінацію за тим чи іншим показником. Європейські країни переживають складну демографічну кризу, що пов'язана з різноманітними проявами міграції, сплеском злочинності та правопорушень і тому будь-яка особа, що не має ознак європейської зовнішності (світлий колір шкіри, європейський тонкий ніс та губи тощо) або неохайна людина (з неприємним запахом, брудним одягом, у стані сп'яніння тощо) викликає підозри щодо правомірності свого буденного життя

Актуальність даної тематики пов'язана зі збільшенням проявів етнічного профайлінгу у буденному житті.

Під етнічним профайлінгом в науковій літературі пропонується розуміти: будь-яку акцію, ініційовану поліцією, яка ґрунтується передусім на ознаках раси, етнічності, чи то національного походження, а не на поведінці особи, чи інформації, котрі дозволяють поліції ідентифікувати особу як таку, що втягнута у кримінальну діяльність; расово-ненависницькі дії, які мають місце тоді, коли правосуддя під тиском обставин за расою чи етнічністю неадекватно визначає, з ким і яким чином слід поводитися у надзвичайних ситуаціях; використання расового чинника як пріоритетного у рішенні про те, зупиняти чи не зупиняти, затримувати чи не затримувати особу [1].

Слід звернути увагу, що практика використання етнічного профайлінгу правоохоронними органами є досить поширеною у світі, навіть у країнах із розвинутою демократією, попри її заборону як національним законодавством цих країн, так і міжнародними нормативно-правовими актами. Результати численних досліджень цієї проблематики свідчать, що правоохоронні органи таких країн, як США, Канада, Великобританія, Іспанія, Німеччина, Нідерланди, Угорщина, використовують етнічно-вибірковий підхід у своїй діяльності. Жертвами такої практики переважно стають іммігранти, національні етнічні меншини, туристи. Терористичні атаки 11 вересня 2001 р. в США стали причиною більш прискіпливої уваги до мусульман. Правоохоронці США та країн Європейського Союзу частіше почали перевіряти їхні документи, проводити обшуки в помешканнях тощо. Таким чином, кількість випадків застосування етнічного профайлінгу істотно збільшилася [2, с. 9].

У справі «Тімішев проти Росії» (Timishev v. Russia) 2005 р. було розглянуто питання щодо затримання осіб на підставі національної приналежності та порушення права на свободу переміщення. Ознаки раси, етнічності, національного походження не можуть служити факторами для підозри у скоєнні правопорушення («Мюррей проти Сполученого Королівства» (Murray v. UK) 1997 р., «Чюлла проти Італії (Ciulla v. Italy) 1989 р.), а також ситуації, що характеризуються специфічним, особливим ставленням до особи без вмотивованих та передбачених законом підстав («Шассанью та інші проти Франції» (Chassagnou and Others v. France) 1999 р., «Тлімменос проти Греції» (Thlimmenos v. Greece) 2000 р., «Начова та інші проти Болгарії» (Nachova and Others v. Bulgaria) 2005 р.) [3, с. 117-118].

Відповідно до ч. 2 ст. 24 Конституції України, не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця мешкання, за мовними або іншими ознаками [4]. Аналогічні заборони містять і міжнародні нормативно-правові акти, зокрема: Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 14), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ст. 26) тощо.

Серед країн у яких використовується етнічний профайлінг наша держава не є виключенням. Проте, її використання поширюється на протидію, запобігання та розслідування злочинів, запобігання незаконній міграції. Відповідно до ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи; якщо є достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення [5].

Отже, існування такого явища, як етнічний профайлінг повністю суперечить усім принципам

недопустимості дискримінації на міжнародному та національному рівні. Етнічний профайлінг пов'язаний не з задалегідь визначеною ціллю – дискримінацією, а на підсвідомих рівнях у свідомості людей і зменшити його прояв чи подолати взагалі – неможливо.

Література

1. Етнічність: енциклопедичний довідник / В.Б. Євтух; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Центр етноглобалістики. Київ, 2012. С. 30.
2. Ethnic Profiling in the European Union: Pervasive, Ineffective, and Discriminatory / Published by Open Society Institute. New York, 2009.
3. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності: навч. посіб. / кол. авт.; ред. В.О. Боняк. Дніпро : ДДУВС ; Ліра ЛТД, 2017. 224 с.
4. Конституція України: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
5. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/580-19>.

Корнієнко Ольга Миколаївна

студентка юридичного факультету

Науковий керівник – д.ю.н., доцент Савіщенко В.М.

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ

Відповідно до Конституції України державою гарантується право кожної особи на професійну правничу допомогу. Положення частини першої статті 59 Конституції України про те, що кожен має право на правову допомогу, треба розуміти, як гарантовану державою можливість будь-якій особі отримувати допомогу з юридичних питань. Гарантування кожного права на правову допомогу є не тільки конституційно-правовим обов'язком держави, а й дотриманням взятих Україною міжнародно-правових зобов'язань відповідно до положень Загальної декларації прав людини 1948 р., Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. тощо [1].

Через те, що кваліфікована юридична допомога багато кому не по кишені, скористатися нею може далеко не кожен, тому 08 липня 2011 року було прийнято Закон України «Про безоплатну правову допомогу». Відповідно до якого безоплатна правова допомога – це правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел.

Безоплатна правова допомога поділяється на первинну та вторинну. Безоплатна первинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг: надання правової інформації; надання консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру); надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Безоплатна вторинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя. Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг, як: захист; здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру [2].

Закон України «Про безоплатну правову допомогу» надав можливість значній кількості осіб отримувати правову допомогу безкоштовно або за меншою ціною, було визначено зміст права на безоплатну правову допомогу та порядок його реалізації, підстави надання цієї допомоги.

Протягом 2014 року центрами БВПД видано 67408 доручень адвокатам (для порівняння у 2013 році – 70654 доручень) у тому числі: 1957 – для надання БВПД особам, до яких застосовано адміністративне затримання; 5751 – особам, до яких застосовано адміністративний арешт; 18021 – для надання БВПД особам, затриманим за підозрою у вчиненні злочину; 39002 – для здійснення захисту